

УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ - ШТИП
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

UDC 81
UDC 82
UDC 008

ISSN 2545-3998
DOI: 10.46763/palim

ПАЛИМПСЕСТ

МЕЃУНАРОДНО СПИСАНИЕ ЗА ЛИНГВИСТИЧКИ,
КНИЖЕВНИ И КУЛТУРОЛОШКИ ИСТРАЖУВАЊА

PALIMPSEST

INTERNATIONAL JOURNAL FOR LINGUISTIC,
LITERARY AND CULTURAL RESEARCH

PALMK, VOL 6, NO 12, STIP, 2021

ГОД. VI, БР. 12
ШТИП, 2021

VOL. VI, NO 12
STIP, 2021

ПАЛИМПСЕСТ

Меѓународно списание за лингвистички, книжевни
и културолошки истражувања

PALIMPSEST

International Journal for Linguistic, Literary
and Cultural Research

Год. 6, Бр. 12
Штип, 2021

Vol. 6, No 12
Stip, 2021

PALMK, VOL 6, NO 12, STIP, 2021
DOI: <https://doi.org/10.46763/PALIM21612>

ПАЛИМПСЕСТ

Меѓународно списание за лингвистички, книжевни
и културолошки истражувања

ИЗДАВА

Универзитет „Гоце Делчев“, Филолошки факултет, Штип

ГЛАВЕН И ОДГОВОРЕН УРЕДНИК

Ранко Младеноски

УРЕДУВАЧКИ ОДБОР

Виктор Фридман, Универзитет во Чикаго, САД
Толе Белчев, Универзитет „Гоце Делчев“, С. Македонија
Нина Даскаловска, Универзитет „Гоце Делчев“, С. Македонија
Ала Шешкен, Универзитет Ломоносов, Руска Федерација
Олга Панкина, НВО Македонски културен центар, Руска Федерација
Георгета Раца, Универзитет Банат, Романија
Астрид Симоне Грослер, Универзитет Банат, Романија
Горан Калоѓера, Универзитет во Риека, Хрватска
Дејан Дуриќ, Универзитет во Риека, Хрватска
Шандор Чегледи, Универзитет во Панонија, Унгарија
Ева Бус, Универзитет во Панонија, Унгарија
Хусејин Озбај, Универзитет Гази, Република Турција
Зеки Ѓурел, Универзитет Гази, Република Турција
Елена Дараданова, Универзитет „Св. Климент Охридски“, Република Бугарија
Ина Христова, Универзитет „Св. Климент Охридски“, Република Бугарија
Џозеф Пониах, Национален институт за технологија, Индија
Сатхарај Венкатесан, Национален институт за технологија, Индија
Петар Пенда, Универзитет во Бања Лука, Босна и Херцеговина
Данило Капасо, Универзитет во Бања Лука, Босна и Херцеговина
Мета Лах, Универзитет во Љубљана, Република Словенија
Намита Субиото, Универзитет во Љубљана, Република Словенија
Ана Пеличер-Санчез, Универзитет во Нотингам, Велика Британија
Мајкл Грини, Универзитет во Нотингам, Велика Британија
Татјана Ѓурин, Универзитет во Нови Сад, Република Србија
Диана Поповиќ, Универзитет во Нови Сад, Република Србија
Жан Пол Мејер, Универзитет во Стразбур, Република Франција
Жан Марк Веркруз, Универзитет во Артуа, Република Франција
Регула Бусин, Швајцарија
Натале Фиорето, Универзитет во Перуца, Италија
Оливер Хербст, Универзитет во Вурцбург, Германија

PALIMPSEST

International Journal for Linguistic, Literary
and Cultural Research

PUBLISHED BY

Goce Delchev University, Faculty of Philology, Stip

EDITOR-IN-CHIEF

Ranko Mladenoski

EDITORIAL BOARD

Victor Friedman, University of Chicago, USA
Tole Belcev, Goce Delchev University, N. Macedonia
Nina Daskalovska, Goce Delchev University, N. Macedonia
Alla Sheshken, Lomonosov Moskow State University, Russian Federation
Olga Pankina, NGO Macedonian Cultural Centre, Russian Federation
Georgeta Rata, Banat University, Romania
Astrid Simone Grosler, Banat University, Romania
Goran Kalogjera, University of Rijeka, Croatia
Dejan Duric, University of Rijeka, Croatia
Sándor Czeglédi, University of Pannonia, Hungary
Éva Bús, University of Pannonia, Hungary
Husejin Ozbaj, GAZI University, Republic of Turkey
Zeki Gurel, GAZI University, Republic of Turkey
Elena Daradanova, Sofia University “St. Kliment Ohridski”, Republic of Bulgaria
Ina Hristova, Sofia University “St. Kliment Ohridski”, Republic of Bulgaria
Joseph Ponniah, National Institute of Technology, India
Sathyaraj Venkatesan, National Institute of Technology, India
Petar Penda, University of Banja Luka, Bosnia and Herzegovina
Danilo Capasso, University of Banja Luka, Bosnia and Herzegovina
Meta Lah, University of Ljubljana, Republic of Slovenia
Namita Subiotto, University of Ljubljana, Republic of Slovenia
Ana Pellicer Sanchez, The University of Nottingham, United Kingdom
Michael Greaney, Lancaster University, United Kingdom
Tatjana Durin, University of Novi Sad, Republic of Serbia
Diana Popovic, University of Novi Sad, Republic of Serbia
Jean-Paul Meyer, University of Strasbourg, French Republic
Jean-Marc Vercruysse, Artois University, French Republic
Regula Busin, Switzerland
Natale Fioretto, University of Perugia, Italy
Oliver Herbst, University of Wurzburg, Germany

РЕДАКЦИСКИ СОВЕТ

Драгана Кузмановска
Толе Белчев
Нина Даскаловска
Билјана Ивановска
Светлана Јакимовска
Марија Леонтиќ
Јована Караникиќ Јосимовска

ЈАЗИЧНО УРЕДУВАЊЕ

Ранко Младеноски (македонски јазик)
Весна Продановска (англиски јазик)
Толе Белчев (руски јазик)
Билјана Ивановска (германски јазик)
Марија Леонтиќ (турски јазик)
Светлана Јакимовска (француски јазик)
Јована Караникиќ Јосимовска (италијански јазик)

ТЕХНИЧКИ УРЕДНИК

Славе Димитров

АДРЕСА

ПАЛИМПСЕСТ
РЕДАКЦИСКИ СОВЕТ
Филолошки факултет
ул. „Крсте Мисирков“ бр. 10-А
п. факс 201
МК-2000 Штип

<http://js.ugd.edu.mk/index/PAL>

Меѓународното научно списание „Палимпсест“ излегува двапати годишно во печатена и во електронска форма на посебна веб-страница на веб-порталот на Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип: <http://js.ugd.edu.mk/index.php/PAL>

Трудовите во списанието се објавуваат на следните јазици: македонски јазик, англиски јазик, германски јазик, француски јазик, руски јазик, турски јазик и италијански јазик.

Трудовите се рецензираат.

EDITORIAL COUNCIL

Dragana Kuzmanovska
Tole Belcev
Nina Daskalovska
Biljana Ivanovska
Svetlana Jakimovska
Marija Leontik
Jovana Karanikik Josimovska

LANGUAGE EDITORS

Ranko Mladenoski (Macedonian language)
Vesna Prodanovska (English language)
Tole Belcev (Russian language)
Biljana Ivanovska (German language)
Marija Leontik (Turkish language)
Svetlana Jakimovska (French language)
Jovana Karanikik Josimovska (Italian language)

TECHNICAL EDITOR

Slave Dimitrov

ADDRESS

PALIMPSEST
EDITORIAL COUNCIL
Faculty of Philology
Krste Misirkov 10-A
P.O. Box 201
MK-2000, Stip

<http://js.ugd.edu.mk/index/PAL>

The International Scientific Journal “Palimpsest” is issued twice a year in printed form and online at the following website of the web portal of Goce Delcev University in Stip: <http://js.ugd.edu.mk/index.php/PAL>

Papers can be submitted and published in the following languages: Macedonian, English, German, French, Russian, Turkish and Italian language.

All papers are peer-reviewed.

СОДРЖИНА / TABLE OF CONTENTS

13 ПРЕДГОВОР

Ранко Младеноски, главен и одговорен уредник на „Палимпсест“

FOREWORD

Ranko Mladenoski, Editor in Chief of “Palimpsest”

ЈАЗИК / LANGUAGE

17 Наташа Стојановска-Илиевска

СОГЛЕДУВАЊА ЗА ЕДНА ПОДГРУПА ОД ПЕРИФРАСТИЧНИ ПРЕДИКАТИ СО *ДАВА* ВО КОИ Е ПРИСУТНО МЕТАФОРИЧКОТО ПРОШИРУВАЊЕ ЗА МЕЃУЧОВЕЧКА КОМУНИКАЦИЈА

Natasha Stojanovska-Ilievska

OBSERVATIONS ON A SUBGROUP OF LIGHT VERB CONSTRUCTIONS WITH *DAVA* IN WHICH THE METAPHORICAL EXTENSION OF INTERPERSONAL COMMUNICATION IS PRESENT

27 Катерина Видова

ПРЕВОД НА АНГЛИСКИТЕ НАСЛОВИ НА МАКЕДОНСКИ ЈАЗИК СО АКЦЕНТ НА УПОТРЕБАТА НА МАРКЕРИТЕ НА КАТЕГОРИЈАТА ОПРЕДЕЛЕНОСТ

Katerina Vidova

TRANSLATION OF THE ENGLISH TITLES INTO MACEDONIAN WITH AN EMPHASIS ON THE USE OF THE MARKERS OF DEFINITENESS

37 Ana Koceva, Dafina Kostadinova

A COMPARATIVE ANALYSIS ON APOLOGY SPEECH ACTS IN AMERICAN ENGLISH AND MACEDONIAN

47 Sándor Czeglédi

HOW “MODERN” IS THE MODERN PLAIN ENGLISH MOVEMENT? – AN OVERVIEW OF RELEVANT LEGISLATIVE AND EXECUTIVE POLICY INITIATIVES IN THE UNITED STATES FROM THE 19TH CENTURY

61 Antony Hoyte-West

EU MULTILINGUALISM AND THE LANGUAGES OF THE EASTERN PARTNERSHIP COUNTRIES: AN EXPLORATORY OVERVIEW

КНИЖЕВНОСТ / LITERATURE

75 Луси Караниколова-Чочоровска

ФЕНОМЕНОТ НА ЖИВОТНИТЕ ФАЗИ ВО ПОЕЗИЈАТА НА БЛАЖЕ КОНЕСКИ

Lusi Karanikolova-Chochorovska

THE PHENOMENON OF LIFE PHASES IN THE POETRY OF BLAZE KONESKI

- 89 Славчо Ковилоски**
 БЛАЖЕ КОНЕСКИ КАКО СЛИКАР
Slavcho Koviloski
 BLAZHE KONESKI AS A PAINTER
- 97 Anastasija Gjurčinova**
 BLAŽE KONESKI E DANTE ALIGHIERI – OMAGGIO AI POETI E ALLA POESIA
Anastasija Gjurčinova
 BLAŽE KONESKI AND DANTE ALIGHIERI – A HOMAGE TO THE POETS AND
 THEIR POETRY
- 107 Ана Витанова-Рингачева**
 ДВЕ ГОДИШНИНИ – ДВА СТОЖЕРНИ ВЕКА (КОН ДВАТА ГОЛЕМИ
 МАКЕДОНСКИ ЛУБИЛЕИ – 95 ГОДИНИ ОД СМРТТА НА КРСТЕ ПЕТКОВ
 МИСИРКОВ И 100 ГОДИНИ ОД РАЃАЊЕТО НА БЛАЖЕ КОНЕСКИ)
Ana Vitanova-Ringaceva
 TWO ANNIVERSARIES – TWO PIVOTS’ CENTURIES (THE TWO GREAT
 MACEDONIAN ANNIVERSARIES - 95 YEARS SINCE THE DEATH OF KRSTE
 PETKOV MISIRKOV AND 100 YEARS SINCE THE BIRTH OF BLAZE KONESKI)
- 117 Ивана Котева, Махмут Челик**
 АНАЛИЗА НА ПЕШНАТА „ТЕШКОТО“ ОД БЛАЖЕ КОНЕСКИ
Ivana Koteva, Mahmut Celik
 ANALYSIS OF THE POETRY “THE DIFFICULT” BY BLAZE KONESKI
- 125 Славица Урумова-Марковска**
 ПРОЧКА ВО СЕМЕЈСТВОТО НА ТРАЈЧЕ (ЗБОР-ДВА ЗА РАСКАЗОТ „ПРОЧКА“
 ОД БЛАЖЕ КОНЕСКИ)
Slavica Urumova-Markovska
 THE FORGIVENESS HOLIDAY IN TRAJCHE’S FAMILY (A FEW WORDS ABOUT
 THE SHORT STORY “FORGIVENESS” BY BLAZHE KONESKI)
- 137 Milica Aleksić**
 FLORAL-FAUNAL MOTIFS IN SVETOZAR ĆOROVIĆ’S *LOVE STORIES*
- 149 Марија Леонтиќ**
 ОПШТ ПРЕГЛЕД НА СОВРЕМЕНАТА ТУРСКА ПОЕЗИЈА
Marija Leontik
 AN OVERVIEW OF CONTEMPORARY TURKISH POETRY
- 165 Туљај Чако**
 ПОЕЗИЈАТА ЗА ДЕЦА НА ХАЏИ ОМЕР ЛУТФИ
Tülay Çako
 THE POETRY FOR THE CHILDREN OF HACI ÖMER LÜTFI
- 177 Sanja Kobilj Ćuić**
 IL CORPO MATERNO NELL’*AMORE MOLESTO* DI ELENA FERRANTE
Sanja Kobilj Ćuić
 THE MATERNAL BODY IN *L’AMORE MOLESTO* BY ELENA FERRANTE

КУЛТУРА / CULTURE

- 187** **Екатерина Намичева, Петар Намичев**
ПРОСТОРНИ КАРАКТЕРИСТИКИ НА ТРАДИЦИОНАЛНАТА СЕЛСКА КУЌА
ВО СКОПСКИОТ РЕГИОН ОД 19 ВЕК
Ekaterina Namicheva, Petar Namichev
SPATIAL CHARACTERISTICS OF THE TRADITIONAL VILLAGE HOUSE IN
SKOPJE REGION OF THE 19TH CENTURY

МЕТОДИКА НА НАСТАВАТА / TEACHING METHODOLOGY

- 203** **Марија Гркова**
БЛАЖЕ КОНЕСКИ ВО НАСТАВАТА ПО ПРЕДМЕТОТ МАКЕДОНСКИ ЈАЗИК
Marija Grkova
BLAZE KONESKI IN REGARDS OF THE EDUCATION CURRICULUM ON THE
SUBJECT OF MACEDONIAN LANGUAGE

ПРИКАЗИ / BOOK REVIEWS

- 215** **Бојана Самарџиева**
ОСВРТ КОН ПОСЛЕДНАТА ПОЕТСКА ЗБИРКА, „ЦРН ОВЕН“, ОД БЛАЖЕ
КОНЕСКИ
Bojana Samardzieva
REVIEW OF THE LAST POETRY COLLECTION, „BLACK ARIES“ BY BLAZE
KONESKI

ДОДАТОК / APPENDIX

- 221** ПОВИК ЗА ОБЈАВУВАЊЕ ТРУДОВИ
ВО МЕЃУНАРОДНОТО НАУЧНО СПИСАНИЕ „ПАЛИМПСЕСТ“
- 223** CALL FOR PAPERS
FOR THE INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL “PALIMPSEST”

БЛАЖЕ КОНЕСКИ КАКО СЛИКАР

Славчо Ковилоски

Институт за македонска литература, Скопје
slavcho.koviloski@outlook.com

Апстракт: Во трудот се осврнуваме на интересот на Блаже Конески за сликарството, односно на неговите први обиди во светот на овој дел од уметноста. Неговата поврзаност со сликарството ја проследуваме од најраните години, па сè до неговата зрела возраст. Неговиот интерес за сликарството го категоризираме во две групи: прво, преку проследување на фреските во манастирот „Св. Архангел Михаил“ во Варош (Прилеп), до портретирањето на Лазар Личеноски и отворањето на изложбата на Цане Секулоски, и второ, како автор којшто, природата, сликите и фреските ги преточува во литературни творби. Оттука и нашето согледување на Конески како сликар во литературата.

Клучни зборови: *Блаже Конески, Небрегово, сликарство, фрески, природа, поезија.*

Вовед

Отпатно е веќе да се набројуваат сите заслуги на Блаже Конески за македонската култура, јазик, литература итн. Пишувано е за сите негови успеси во врска со кодификацијата на македонскиот јазик, за активностите поврзани со основањето и функционирањето на Македонската академија на науките и уметностите, за воспоставувањето на широк македонистички круг во светот, а правени се синтези и анализи на сите негови книжевни остварувања. Меѓутоа, колку и да се препрочитуваат и дочитуваат, интрепретираат и реинтерпретираат неговите дела, во моментите кога можеме да прифатиме дека горе-долу во голема мера е кажано сè за него, сепак изникнуваат некои нови или помалку разработени теми за Конески кои може да фрлат дополнително светло за неговите интереси. Една од овие теми е поврзаноста на Конески со сликарството, односно претставите на Конески како сликар. За таа цел, ние ќе се обидеме да направиме еден општ преглед, односно една општа скица, кроки, на корелацијата сликарска уметност – литературни дела кај овој наш македонски истакнат деец во културата.

Сликање со молив и четка

Поврзаноста на Конески со сликарството ја проследуваме од неговите најрани години, па сè до зрелата возраст. Неговиот интерес за сликарството го категоризираме во две групи: прво, преку интересот за визуелната уметност и проследувањето на фреските во манастирот „Св. Архангел Михаил“ во Варош, Прилеп, и „Св. Софија“ во Охрид, па до портретирањето на Лазар Личеноски и отворањето на изложбата на Цане Секулоски, и второ, како автор којшто сликите и фреските ги преточува во литературни творби.

Најпрво, да се обидеме да одговориме од каде симбиозата на Конески со визуелната уметност. Одговорот го наоѓаме директно од неговата уста, поточно од неговите искази по разни поводи во кои изричито сугерира на уметничката жичка присутна во неговото семејство. Така, во текстот „Прасиња и корито“ Конески вели: „Очевидно дека во нашите гени отсекогаш била заложена уметничка жица. Примерот со коритата покажува дека таа се пројавила прво во областа на вајарството“ (Конески, 1990б, стр. 192). Во друг случај, пак, се надоврзува на истиот исказ за коритцата кои ги направил неговиот предок Ристе сакајќи да им остави нешто за спомен на внуците и кој имал „некоја уметничка жичка, но се движел во рамките на применетата уметност, да биде и полезно тоа што ќе го направи“ (Андреевски, 1991, стр. 25). И на крај, доаѓаме до целта на потрагата кога во сосема друга прилика ќе го изјави следното: „Многу ми е интересна тука спрегата меѓу зборот и визуелната претстава“ (Конески, 1993, стр. 180). Овие два се само дел од исказите на Конески во кои попатно или целосно ѝ се предава на сликарската димензија во неговото литературно творештво.

Маркерите на интересот на Конески кон ликовната уметност јасно можеме да ги утврдиме уште од неговата најрана возраст, а се чини дека тие остануваа непроменети сè до неговата смрт. Во основа, тие се поврзани со роднокрајните доживувања и впечатоци од родното Небрегово и Прилеп. Созревањето и староста многу малку промениле во однос на воспиремањето на фрескописот и на природата, главната карактеристика на ликовниот интерес и на поетските и есеистичко-дневничките записи.

Во оваа прилика ќе ги наведеме следните беседи и скици на ликовни уметници, искажани по најразлични поводи: „Светлината на нашите очи (Реч при отворањето на Седмата изложба на македонските ликовни уметници 1952 г.)“; „Легендата и карикатурата (Реч при отворањето на првата самостојна изложба на Василие Поповиќ-Цицо, 1957 г.)“; „Средба (Реч при отворањето на посмртната изложба на Василие Поповиќ-Цицо на 9 јуни 1963 г.)“; „За континуитетот (Реч при отворањето на јубилејната изложба на Никола Мартиновски на 15 октомври 1970 г.)“; „Белото здание на Кале (Реч при отворањето на зградата на Музејот на современа уметност на 13 ноември 1970 г.)“; како и „Сликарството на Лазар Личеноски“, „Лазар Личеноски“, „Портрет на сликарот Цане Секулоски“, настапот како претседател на Редакцискиот одбор на изданието *Уметничкото богатство на Македонија*,

еден од препејувачите и составувачите на книгата *Земна и небесна екстаза: светска љубовна поезија и сликарство* итн.

Ќе се задржиме на неколку моменти што ги сметаме за особено важни во развојот на уметничкиот дух и вкус кај Конески. Во една прилика, ние веќе пишувавме за родниот крај како инспирација во творештвото на Конески, при што го забележавме моментот на пристапувањето на младото момче кон фрескоживописот. (Ковилоски, 2018, стр. 69-86). Токму љубопитството и интересот на Конески искажан од манастирската црква „Св. Архангел Михаил“ во прилепскиот Варош го сметаме за архетип за опејувањето на ангелите и светлините, за фреските на нашите цркви. Имено, овој манастир се наоѓа на мошне пристапен терен, достапен како за верниците така и за обичните посетители. За разлика од манастирот „Успение на пресвета Богородица“, односно Трескавец, до кој во тоа време водел земјен пат, тешко проодлив, младиот Блаже можел слободно да го обиколува и да го истражува фрескосликарството по преселбата од Небрегово во Прилеп. Според Конески, во трет клас гимназија добил домашна задача по историја, поради што решил да направи состав за Марковите Кули и за манастирот „Свети Архангел Михаил“. Тој одел таму и опишувал. Ги копираше и натписите на фреските на крал Волкашин и на крал Марко кои во тоа време добро се читале. (Андреевски, 1991, стр. 59). Овој смел потфат за момче што немало филолошка и сликарска наобразба, го означува првото вистинско зачекорување во светот на уметноста. Обидите да репродуцира дела насликани во XIV век, односно портретите на кралот Волкашин и кралот Марко коишто се наоѓаат од левата и од десната страна на влезот од црквата, е симболичко крштавање на младото небреговче во светот на возвишеното.

Како што знаеме, овој дијалог на Конески со средновековното фрескосликарство продолжило и понатаму кога тој веќе бил устоличен на полето на книжевноста и науката. Улогата на фрескописот во поезијата и улогата на средновековната уметност во есеистиката на Конески е особено видлива од фреските во катедралната црква „Св. Софија“ во Охрид, црквата „Св. Димитрија“ во Маркова Сушица, Скопско, и црквата „Св. Пантелејмон“ во Нерези: „Основната причина за совпаѓањата во творечкиот процес, и покрај разликите во уметничкиот медиум, Блаже Конески ја лоцира во односот кон традицијата и во рамките на средновековната ликовна практика и во рамките на својот однос кон фолклорната традиција, гледана низ призма на ‘јазикотворечката дејност на колективот’. Така, поетот Конески, во овој есеј, препознава суштински совпаѓања меѓу сопствената поетска практика и онаа на средновековните ликовни творци – зографи“. (Мартиновски, 2012, стр. 68).

Но, не е само световното тоа што претставува поттик на Конески да ја препознае уметноста. Во голема мера тука влегува и вајарството, она материјалното на кое човекот може да му се приближи и да го надушка, да го потфати, да ги почувствува владнатините и испакнатините, како во случајот

со првите спомени со примерот на длабењето на коритата или на еден обичен предмет како што е ќерамитката. Потезите на моливот и на четката, пак, во светот на Конески ќе влезат малку подоцна и тоа преку пријателствувањата со Цане Секулоски и Димче Тодоровски и преостанатите сликари и вајари од аматерскиот уметнички кружок во Прилеп. Токму Секулоски е и сликарот кој ги направил првите портрети на Конески и тоа како момче. Подоцна, во староста, Конески ќе се присети на една нивна средба: „Цане ми ги покажуваше по извесен ред своите слики, а јас ги слушав неговите објасненија, без тој да се сети дека заправо јас му се реванширам, моделирајќи го мислено неговиот лик“, со заклучокот: „А што е ова што го расправам сега, ако не портрет на Цане Секулоски: разликата меѓу нас е што тој прави портрети со молив и четка, а јас правам портрети со збор“. (Конески, 1990а, стр. 201–202).

Сликање со зборот

Овој исказ на Конески не доведува до втората точка од проследувањето на неговиот интерес за сликарството, а тоа е сликањето со збор. Ќе тргнеме тука со самото формулирање на насловот на краткиот текст „Ликовно доживување на бајката“ во кој Конески ја подвлекува таа реченица: „Многу ми е интересна тука спрегата меѓу зборот и визуелната претстава“, од која произлегуваат разгазени патишта, а не друмови со камчиња и чички. Има многу симболика во овој исказ на поетот кој со право првиот контакт со книгата му го отстапува на визуелното сетило. Претставата на Марко Крале, на пример, многу полесно може да се доживее гледајќи го насликан во неколку потези, отколку да се разработува во детали описно со зборови. Но, се разбира, тоа е само првиот впечаток. Литератот-сликар овој лик би можел да го доукраси со ситни детали од материјална, но и од психолошка природа која, можеби, потешко е да се пренесе на цртеж создаден во еден краток миг.

Освен во „Ликовно доживување на бајката“, како што кажавме, Конески дава уметнички описи, односно слика со зборови во голем број есеистички и поетски творби, како на пример: „Гулаби“, „Ружа“, „Круша дивјачка“, „Багремов цут“, „Бавча“, „Икона“, „Прасиња и корито“, „Пубертет“, „Слез“, „Везилка“, „Тешкото“, „Портрет“, „Ангелот на Света Софија“, „Од возот“, „Изложба“ итн.

Ќе се обидеме, накратко, да го претставиме пејзажот кој го опишува Конески во песната „Од возот“, а кој нам многу ни наликува на претставите и објаснувањата дадени за песната „Везилка“. Песната е сочинета од три строфи со по три стиха и тече на следниот начин: „Ене го крајот во возбуда сина./ Таму детинството мое ми мина./ Плачат оние планини за мене!// Под нив, на падина, се призира село,/ Зар некој не мавта со шамиче бело?/ Плачат оние планини за мене!// Возот одминува сè што ќе срене./ Си било онаму еднаш едно дете./ Плачат оние планини за мене!// Често мислата назад ме враќа./ Животот другаде негде ме праќа./ Плачат оние планини за мене!“. (Конески, 1980, стр. 35). Значи, повторно ситуација на реминисценција на

авторот за младоста и (не)можноста за враќање назад во родниот крај. Иако главниот актер во сликата би требало да е возот, тој мора да биде целосно изоставен од сликата. Набљудувањето на пејзажот се одвива од перспектива на движење, во чија временска рамка се случува блиц-момент за запирање на движењето. Ќе си дозволиме да се обидеме да направиме едно кроки.

Ете ја композицијата: во неа се опфатени планините на исток од Прилепското Поле, вклучително и Бабуна, со заднинскиот масив на Јакупица, односно планинскиот масив Мокра Планина. Некаде кон крајот на полето се забележуваат овде-онде дрвја од кои назираат црвени ќерамиди од покривите на куќите. Се чини дека се блиску до полите на планината, но од нив се оддалечени со пространство кое е невидливо за набљудувачот. Времето е јасно и сончево, со по некој облак на небото од кој се просираат ретки сончеви зраци кои ги осветлуваат планините, иако далеку во заднината веќе наоѓаше темни облаци кои залеваат дожд итн. Во зависност од сликарската техника (молив, јаглен, масло, акварел и слично) може да се додадат или одземат детали. Всушност, завршното сликање со зборот кај Конески во овој случај би бил контрастот. Од една страна, радоста од враќањето и престојот во родниот крај, а од друга страна, тагата за заминувањето од него. Во овој случај, нам ни се чини дека Конески преку зборот успеал да го постигне она што Јуриј М. Лотман го нарекува „второстепен ликовен знак“, кој ги поседува својствата на иконичните знаци, со впечаток за помала кодовна условеност да „гарантира поголема вистинитост и поголема разбирливост одошто условните знаци“. (Лотман, 2005, стр. 95).

Значи, кажавме дека првите впечатоци на Конески од детството исклучиво можеме да ги врземе со визуелните сетила. Меѓутоа, нив дури подоцна можел да ги изрази на книжевен начин. На пример, описот на дворот на родната куќа е рамен на сликарски обид да се претстави селско живеалиште: „Куќите се заградени. Има дворови. Меѓу соседните куќи има вратничина, капицици... Кога ќе се влезе во дворот, куќата останува од портата десно. Таа е на кат. Има приземје и кат. Покривот се спушта, така што кон сокакот е таа пониска, изгледа ниска. Но, спрема дворот таа си е куќа на кат со дрвен балкон, примитивен. Се излегува од горниот кат на балконот. Лево е просторот за овците и козите. Потоа идат амбарите. Натаму се шири гумното, до крајот на дворот. Во еден кош е буништето, од десно се плевната и трлото. Тука воловите се сместуваат. Има од десно копи. Сосем во дното на дворот има бунар...“. (Андреевски, 1991, стр. 31). Овој подолг исказ што го наведовме, а што продолжува и понатаму, не е ништо друго ами уметнички приказ на една селска куќа. Самиот амбиент на отсликување, на едноставното утврдување на деловите што го сочинуваат селското домаќинство со маркирање на најважните делови потребни за успешна ликовна композиција, е успех на Конески да слика со зборот. Кратките реченици, јасната претстава при очигледното визуелизирање на родната куќа и мноштвото изнесени информации, се чинат како сосема солидна подлога

за да може ликовниот уметник да се впушти во својот свет и да се обиде да им го пренесе на сите, на јаве, она што писателот го има замислено во својата глава.

Од врежаните слики во меморијата настанале и две од најпознатите песни на Конески – „Тешкото“ и „Везилка“. За првата песна, авторот ќе ни каже за еден настан на третиот ден Велигден во Прилеп: „Оеднаш на ‘старото корзо’ здогледав момински танец, ‘глуво оро’ без музика. Значи, тоа не беше ‘тешкото’. Играа неколку селски девојки, во народна носија од нашиот крај, некои дури без чевли или опинци, ами по налани. Но каква сериозност беше испишана на нивните лица, како да прават свет обред! Запрев како поткосен, грабнат од некакво длабоко и нејасно насетување, како во еден миг да го доживеав сето што подоцна ќе треба да го кажам во песната“. (Конески, 1993, стр. 120). И денес е тешко да не се потсетиме на песнава кога на телевизија ја гледаме изведбата на ова оро или, пак, можеби и повеќе, кога гледаме фотографии или цртежи во моментите на изведување на орот. Благото поткликнување на ороводецот поткачен на еден од двата тапани, зурлацијата кој му се обраќа на својствен начин на ороводецот, бавните и воздржани играорци кои ги следат чекорите на предводникот, се само дел од целокупната претстава која Конески успеал така вешто и на оригинален начин преку збор да им ја пренесе на читателите.

За нас, впечатлив е и исказот за создавањето на песната „Везилка“, преку кој наоѓаме директна поврзаност со уметничкиот гениј на создавачот на селските носии со богати везови од полските села. Сеќавањата за овие везови долго време останале во мислите на Конески кога „патувајќи со воз за Прилеп, погледнав во еден момент низ прозорец право во синото небо. Ми се стори како на него да гледам еден мотив од народниот вез. Се јави, значи, една од оние слики што ќе бидат вклучени во мојата идна песна“. (Конески, 1993, стр. 122). Симболите на црвената и црната боја, раскошните бои на ракавите на девојките и невестите од прилепските полски села, преминувањето од селото во градот и фонот на надежта се едно од главните особености кои, покрај во песната, може да се проследат и преку најразличните сликарски претстави, но и фотографии од големиот број етнографски албуми.

Бројни се примерите во кои преку епитетите Конески нуди најразлични шаренила во кои се вклучени: црвена детелина, жолти цвеќиња, остри копја чеклас, магарешки трн со виолетова главичка, белузлав слуз итн. Во тој поглед, сликањето на природата е далеку побројно, поопишливо, од сликањето на фрескописот и иконите со збор. Во првиот случај Конески со брзи потези умее да го создаде акварелот. Во вториот случај, пак, иако директно е застанат пред иконата изработена од скромните зографи или го опишува малтерот на кој е претставен ангелот, доминира внатрешното чувство, поточно психолошкиот момент на соочување со насликаниот лик.

Заклучок

Темата за поврзаноста на Конески со сликарството, односно претставите на Конески како сликар, е богата со примери за неговата директна или индиректна инволвираност во визуелната уметност. Таа врска започнува од најраните години и продолжува понатаму да го следи во текот на неговиот животен век. Од една страна, го наоѓаме како вешт набљудувач на веќе изработените ликовни творби, а од друга страна, се соочуваме со неговата умешност да слика со зборот. Во таа смисла, Конески можеме да го перципираме како поет во светот на ликовната уметност и сликар во светот на книжевноста.

Библиографија

1. Андреевски, Ц. (1991). *Разговори со Конески*. Скопје: Култура.
2. Ковилоски, С. (2018). Родниот крај како инспирација за Блаже Конески. *Спектар*, бр. 72.
3. Конески, Б. (1967). *Поезија*. Скопје: Култура.
4. Конески, Б. (1980). *Песни и поеми*. Скопје: Македонска книга, Мисла.
5. Конески, Б. (1990а). *Ликови и теми*. Скопје: Култура.
6. Конески, Б. (1990б). *Проза*. Скопје: Култура.
7. Конески, Б. (1993). *Светот на песната и легендата*. Скопје: Гоце Делчев.
8. Лотман, Ј. М. (2005). *Структурата на уметничкиот текст*. Скопје: Македонска реч.
9. Мартиновски, В. (2012). Дијалогот на Блаже Конески со средновековниот фрескопис. *Филолошки студии*, бр. 10.

Slavcho Koviloski

Institute of Macedonian Literature, Skopje

Blazhe Koneski as a Painter

Abstract: In the paper we refer to Blazhe Koneski's interest in painting, in his first attempts to try in the world of art. We trace his connection with painting from the earliest years until his adulthood. We categorize his interest in painting in two groups: first, by following the frescoes in the monastery of St. Archangel Michael in Varos (Prilep), the portrayal of Lazar Lichenoski and the opening of the exhibition of Cane Sekuloski, and secondly, as an author who transforms nature, paintings and frescoes into literary works. Hence our perception of Koneski as a painter in literature.

Keywords: *Blazhe Koneski; Nebregovo; painting; frescoes; nature; poetry.*

ГОД. VI
БР. 12

ПАЛІМПСЕСТ

PALIMPSEST

VOL. VI
NO 12

